

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2025-2.24>

Пархоменко Н. М.,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
завідувач відділу
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
ORCID: 0000-0002-5870-9261

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЖЕРЕЛ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

THE PRINCIPLE OF THE RULE OF LAW IS THE BASIS FOR THE FORMATION AND FUNCTIONING OF SOURCES OF NATIONAL LAW

У статті обґрунтовано положення щодо взаємозалежності принципу верховенства права та джерел національного права. Верховенство права як засадничий принцип функціонування демократичного суспільства визначає сутність та зміст не лише законодавства, але й всіх джерел права у формально-юридичному розумінні та правопорядку загалом. Важливу роль у з'ясуванні сутності та змісту принципу верховенства права або правовладдя відіграли праці зарубіжних та вітчизняних вчених, а також міжнародні правові акти, в тому числі правові акти Ради Європи, ЄС та Венеційської комісії «За демократію через право».

В Україні чинна наразі Конституція України визначає загальні принципи та підходи до визначення правопорядку, основною якого є правові акти, загально-обов'язкові до виконання на всій території держави або джерела права у формально-юридичному розумінні. Серед ключових для формування системи права та системи джерел права України конституційних положень – Стаття 8 Конституції України, згідно з якою в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Втім, проголошення та закріплення цього принципу на рівні Основного Закону потребує відповідного інституційного, правового та організаційного забезпечення шляхом створення спеціальних механізмів. Закріплення на рівні Основного Закону даного принципу означає: визнання та закріплення у змісті джерел права природних, невід'ємних та невідчужуваних прав і свобод людини; визначення повноважень суб'єктів публічної влади, в тому числі суб'єктів правотворчості; системи стримувань та противаг як квінтесенції принципу розподілу влади шляхом закріплення обсягу відповідних державно-владних повноважень, в тому числі їх правотворчої компетенції; закріплення ієрархії джерел права та провідної ролі (найвищої юридичної сили) Конституції; відповідність сутності та змісту всіх джерел права нормам та принципам, що закладені в Конституції; визначення сутності та основних напрямів правової політики держави, її відповідність міжнародним зобов'язанням, в тому числі гармонізацію джерел національного права з правом ЄС; дотримання міжнародних стандартів правотворчості та правореалізації; і насамкінець є гарантією правової визначеності, транспарентності, стабільності системи джерел права, здатності розвиватися та передбачуваності правового регулювання. Особливого значення цей зв'язок набуває у ході адаптації законодавства України до права ЄС, коли правова система України активно трансформується та знає значних корегуючих впливів *acquis communautaire* Європейського Союзу.

Ключові слова: *верховенство права, джерело права, правовладдя, Конституція України, закон, принципи права, судовий прецедент, правовий звичай, механізм, забезпечення, права людини, євроінтеграція.*

The article substantiates the provisions regarding the interdependence of the principle of the rule of law and the sources of national law. The rule of law as a fundamental principle of the functioning of a democratic society determines the essence and content of not only legislation, but also all sources of law in the formal and legal sense and the legal order in general. An important role in clarifying the essence and content of the principle of the rule of law or rule of law was played by the works of foreign and domestic scientists, as well as international legal acts, including legal acts of the Council of Europe, the EU and the Venice Commission “For Democracy through Law”.

In Ukraine, the current Constitution of Ukraine defines general principles and approaches to determining the legal order, the main of which are legal acts that are generally binding on the entire territory of the state or sources of law in the formal and legal sense. Among the constitutional provisions key to the formation of the legal system and the system of sources of law of Ukraine is Article 8 of the Constitution of Ukraine, according to which the principle of the rule of law is recognized and applied in Ukraine.

However, the promulgation and consolidation of this principle at the level of the Basic Law requires appropriate institutional, legal and organizational support through the creation of special mechanisms. Consolidation of this

principle at the level of the Basic Law means: recognition and consolidation in the content of the sources of law of natural, inalienable and inalienable human rights and freedoms; determination of the powers of subjects of public power, including subjects of law-making; systems of checks and balances as a quintessence of the principle of separation of powers by enshrining the scope of relevant state-authority powers, including their law-making competence; consolidation of the hierarchy of sources of law and the leading role (highest legal force) of the Constitution; compliance of the essence and content of all sources of law with the norms and principles laid down in the Constitution; determination of the essence and main directions of the legal policy of the state, its compliance with international obligations, including harmonization of sources of national law with EU law; compliance with international standards of law-making and law-implementation; and finally is a guarantee of legal certainty, transparency, stability of the system of sources of law, ability to develop and predictability of legal regulation. This connection becomes especially important in the course of adapting the legislation of Ukraine to EU law, when the legal system of Ukraine is actively transformed and is subject to significant corrective influences of the *acquis communautaire* of the European Union.

Key words: *rule of law, source of law, Constitution of Ukraine, law, principles of law, judicial precedent, legal custom, mechanism, provision, human rights, European integration.*

Постановка проблеми. Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо [1]. Забезпечення реалізації принципу верховенства права в будь-якій сучасній демократичній державі вимагає, з-поміж іншого, від суб'єктів правотворчої діяльності підготовку та прийняття джерел права у формально-юридичному розумінні, сутність та зміст яких відповідали б принципу верховенства права та визначали основи державного ладу та правопорядку, взаємодії держави і громадянського суспільства, формування та функціонування правової системи загалом.

В Україні чинна наразі Конституція України визначає загальні принципи та підходи до визначення правопорядку, основною якого є правові акти, загально-обов'язкові до виконання на всій території держави або джерела права у формально-юридичному розумінні. Серед ключових для формування системи права та системи джерел права України конституційних положень – Стаття 8 Конституції України, згідно з якою в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Втім, проголошення та закріплення цього принципу на рівні Основного Закону потребує відповідного інституційного, правового та організаційного забезпечення шляхом створення спеціальних механізмів.

Понад 30-ти річна практика державотворення та правотворення виявила чимало різного роду проблем з втіленням даного принципу в життя, що негативним чином позначається на ефективності правового регулювання. Зокрема, можна констатувати існування суперечливої та недостатньо виваженої системи законодавства, яка наразі включає понад мільйон нормативно-правових актів серед яких лєвова частка – це закони про внесення змін і доповнень до законів. Слід констатувати надмірну

правотворчу активність не лише парламентарів, але й виконавчої влади. При цьому проектам нормативно-правових актів часто бракує об'єктивної необхідності та відповідності суспільним відносинам, міжнародним та європейським принципам і стандартам, якості та перспективності. Зазначене безпосередньо впливає на практику правореалізації як пересічних громадян, так і правозастосовну діяльність органів публічної влади, в тому числі і на функціонування судової влади з огляду на захист та відновлення прав і свобод громадян, забезпечення виконання рішень судової влади. Хронічність цих процесів вимагає постійної уваги та ґрунтовного аналізу з боку науковців та продовження розробки теоретико-методологічних засад реалізації принципу верховенства права в процесі створення та функціонування джерел права як передумови ефективності правопорядку, що і є метою нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження та концептуалізація проблеми сутності та змісту принципу верховенства права у національному та міжнародному правопорядках є одним із вагоміших здобутків юридичної науки у ХХ столітті. Її оформлення пов'язується із А. Дайсі, який у 1885 році опублікував монографію «Вступ до вивчення конституційного права», де визначив його три ключові значення як панування права, рівність перед законом, ключові свободи та походження конституційних гарантій із судових рішень, а не з текстів законів. В подальшому дослідження принципу верховенства права набуло розвитку у зарубіжній та вітчизняній правовій доктрині та сутнісного і змістовного закріплення у міжнародних, регіональних та національних правових актах.

Незважаючи на закріплення у Конституції України принципу верховенства права, системного політико-правового дослідження він отримав лише у 2006 році у трьох томній монографії С. П. Головатого «Верховенство права». Окрім того дана проблематика стала предметом дослідження на монографічному рівні В. Д. Гапотія, І. А. Куровської, А. А. Пухтецької,

В. М. Тертишника, П. М. Рабіновича, авторів колективної монографії за заг. ред. Ю. С. Шемшученка «Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики» та ін. Втім наразі бракує дослідження, яке б визначало чіткий взаємозв'язок між верховенством права та джерелами права.

У зарубіжній правовій доктрині, порівняно з вітчизняною, досліджувана нами проблема має давню історію та пов'язана з іменами Аристотеля, Дж. Лока, Ш. Монтескє, Д. Гаррінгтона, А. Дайсі, Л. Фулера, доробок яких став основою для сучасних наукових пошуків. Зокрема, наразі жваво дискутуються проблеми верховенства права та верховенства закону, формальні, процедурні та матеріально-правові вимоги, цінності, що лежать в основі верховенства права, протидія верховенству права, суперечки щодо застосування, дискреційних повноважень, співвідношення права та соціальних норм, верховенство права та поняття права та ін. Серед сучасних дослідників А. Барро, Д. Волдрон, К. Вінстон, Г. Гудпастер, Т. Карозерс, Р. Касс, Р. Кутер, П. Крейг, Д. Дж. Кроуфорд, Р. А. Епштейн, А. Мармор, Б. Таманаха, У. Шойерман, С. Честерман, Б. Чен та ін.

При цьому аспект взаємодії принципу верховенства права та джерел права досліджувався лише щодо закону та судового прецеденту, а також принципів права. Щодо всієї системи джерел національного права у формально-юридичному розумінні дослідження, на жаль, не проводилися.

Важливу роль у з'ясуванні сутності та змісту принципу верховенства права або правовладдя відіграли міжнародні правові акти, в тому числі правові акти Ради Європи, ЄС та Венеційської комісії «За демократію через право».

Виклад основного матеріалу. Правовладдя (the Rule of Law) є поняттям універсального юридичного значення. «Потреба всеосяжного дотримання і впровадження правовладдя, як на національному, так і на міжнародному рівнях», була схвалена усіма державами-членами ООН у Підсумковому документі Всесвітньої зустрічі на найвищому рівні (§ 134). Як зазначено в Преамбулі та у статті 2 Договору щодо Європейського Союзу, правовладдя є однією із засновчих цінностей, що їх поділяють Європейський Союз та його держави-члени. Європейська Комісія у своєму документі «Нові параметри зміцнення правовладдя, 2014 р.» (2014 New Framework to Strengthen the Rule of Law) нагадує, що «принцип правовладдя поступово перетворився на організаційну модель сучасного конституційного права та міжнародних організацій [...], що регулює здійснення публічної влади» (стор. 3–4). Невпинно зростає кількість випадків, коли держави посиляються на правовладдя у своїх національних конституціях [2].

Верховенство права є одним з трьох основних принципів Ради Європи (РЄ), поряд з правами людини і концепцією справжньої демократії. Верховенство права є частиною нероздільного і стійкого трикутника, трилогії, трійці або триумвірату «права людини, демократія і верховенство права». Це наріжний камінь національних політичних і правових систем [3; 3].

Венеційська комісія прийшла до висновку, що, незважаючи на розбіжності в думках, існує консенсус щодо основних елементів верховенства права, а також щодо елементів Rechtsstaat і Etat de droit, які не тільки формальні, але й матеріальні або матеріальні (materieller Rechtsstaatsbegriff). Ці основні елементи: 1) Законність, включаючи прозорий, підзвітний і демократичний процес для прийняття закону; 2) юридична визначеність; 3) заборона свавілля; 4) Доступ до правосуддя в незалежних і неупереджених судах, включаючи судовий перегляд адміністративних актів; 5) дотримання прав людини; 6) Недискримінація та рівність перед законом [4; 117].

Всесвітній проект правосуддя також запропонував робоче визначення верховенства права, яке складається з чотирьох принципів:

1. Система самоврядування, в якій усі особи, включаючи уряд, несуть відповідальність згідно із законом.

2. Система, заснована на справедливих, оприлюднених і широко зрозумілих і стабільних законах.

3. Справедливий, надійний і доступний судовий процес, у якому права та обов'язки, засновані на закон та виконуються.

4. Різноманітні, компетентні та незалежні юристи та судді. Проект «Всесвітнє правосуддя» характеризує принципи верховенства права та містить принципи щодо уряду, законів, процесу права та компетентного правосуддя [5; 128–131].

З огляду на зазначене можна стверджувати, що мета закону обслуговується п'ятьма «елементами» верховенства права:

1. Першим елементом є здатність правових норм, стандартів або принципів направляти людей у веденні своїх справ. Люди повинні вміти розуміти закон і дотримуватися його.

2. Другим елементом є ефективність. Закон повинен направляти людей, принаймні здебільшого.

3. Третій елемент – стабільність. Закон повинен бути досить стабільним, щоб полегшити планування та скоординовані дії протягом певного часу.

4. Четвертим елементом є верховенство правової влади. Законом повинні керуватися чиновники, в тому числі судді, а також звичайні громадяни.

5. Останній елемент включає інструменти неупередженого правосуддя. Суди повинні

бути доступні для забезпечення дотримання закону і повинні застосовувати справедливі процедури [6; 1, 7–8].

Як зазначалося, у статті 8 Конституції України визнано та закріплено дію в Україні принципу верховенства права. Змістом цієї статті також передбачено: «Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. Відповідно до Статті 9 Основного Закону чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Згідно зі Статтею 106: Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України; зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності; Кабінет Міністрів України відповідно до Статті 117 Конституції України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання [7].

В рішеннях Конституційного Суду України було розтлумачено, що верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Втім одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України. Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість – одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права [8].

Відповідно реалізація даного принципу в національному правопорядку, незважаючи на акцентуванні ролі закону, відіграє ключову роль щодо формування, диференціації та функціонування системи джерел права, їх сутності, взаємовідношення та взаємодії.

При цьому необхідно зазначити, що наразі систему джерел права України утворюють

правові акти різної юридичної сили, а саме: система нормативно-правових актів, договори нормативно-правового характеру, принципи права, рішення ЄСПЛ, правові звичаї, правова доктрина. Різні елементи системи джерел права у складі системи джерел права посідають нерівноцінне становище. Одні з них менш рухливі, статичні, стабільні, інші – динамічніші, активніші, мінливіші. Вони мають різне значення в системі.

Завдяки дотриманню принципу верховенства права система джерел права у формально-юридичному розумінні постає у вигляді цілісної, органічної, самоорганізуючої системи. Лише тоді джерела починають розглядатися в їхніх взаємозв'язках і ієрархії, як певна упорядкована цілісність, намагаючись подолати притаманні їм колізії, коли стає можливим виділити існування між юридичними джерелами права різних типів зв'язків. Наразі у системі джерел права можна виокремити такі зв'язки та відносини:

- між правотворчою компетенцією органів державної влади і юридичною силою джерел права та суспільних відносин, що врегульовуються з їх допомогою;

- між правотворчою компетенцією органів державної влади та змістом норм права різних джерел права;

- між юридичною силою джерел права та суспільними відносинами, що ними регулюються;

- між нормами права, які містяться у джерелах права, що мають вищу або меншу юридичну силу [9; 197–198].

Ці зв'язки забезпечують цілісність системи та узгодженість окремих різновидів джерел права за рахунок взаємодії субординаційних та координаційних зв'язків між джерелами права.

Таким чином відбулося визнання і закріплення множинності джерел права, їх ієрархії як основи правопорядку. Тобто констатується те, що закон не може бути єдиним джерелом права та єдиним мірилом справедливості. При цьому, якщо закон формально існує, але суперечить принципам свободи, рівності, справедливості, то він не є правовим та не відповідає принципу верховенства права. З огляду на це, тлумачення законів в контексті їх реалізації має ґрунтуватися на загальних правових принципах, а не лише на букві закону.

В цьому аспекті принцип верховенства права передбачає правовий плюралізм, сприяє зміцненню позицій судового прецеденту в правовій системі, передбачає можливість посилення на правову доктрину в обґрунтуванні юридичних рішень. Підтвердженням цього є: обов'язковість практики ЄСПЛ для вітчизняного судочинства, запровадження інституту зразкових справ та можливість долучення до аналізу справ та прийняття рішення по суті висновків експертів в галузі права – відомих науковців, що мають

вагомий науковий доробок, наукові ступені та вчені звання.

Таке розуміння є характерним не лише для сучасної української доктрини (наприклад, рішення КСУ від 22.09.2005 року №5-рп/2005 про верховенство права), але й для Європейського суду з прав людини, Суду ЄС, які також демонструють сутність європейської доктрини, згідно з якою право не обмежується лише законодавством, а включає ширший спектр джерел, таких як загальні принципи, судова практика та міжнародні зобов'язання.

До прикладу, у справі *Yüksel Yalçınkaya v. Turkey* (2023) ЄСПЛ постановив, що формальне застосування закону без врахування загальних принципів справедливості є неприпустимим; у справі *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz v. Switzerland* (2024) рішення Суду демонструє, що право включає зобов'язання держави діяти відповідально навіть за відсутності конкретних законодавчих норм [10].

Особливо змістовним та конструктивним виглядає визначення сутності, змісту та призначення джерел права у формально-юридичному розумінні в аспекті розгляду трьох основних типів сучасного тлумачення змісту верховенства права: формального; матеріально-правового; функціонального [11; 1, 8–9]. Ці критерії визначають порядок нормативного закріплення та потенційні можливості практичної реалізації принципу верховенства права. Зокрема, формальний підхід означає аналіз нормативного закріплення та критеріїв дотримання принципу верховенства права. Це: формальна незалежність судової гілки влади; офіційно визначений порядок прийняття законів; рівність всіх перед законом; відсутність зворотної сили законів; необхідність контролю за діяльністю уряду. Матеріально-правовий підхід передбачає оцінку сутності правової системи з огляду на дотримання принципу верховенства права: щодо основних засад правопорядку; правової передбачуваності; створення системи стримувань і противаг в механізмі держави. За допомогою функціонального підходу визначається ефективність функціонування правової системи на засадах, передбачених принципом верховенства права.

Організація та функціонування державної влади в Україні у відповідності до принципу верховенства права означає дотримання норм права і насамперед ст. 19 Конституції України, де зазначено: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України) є основою та передумовою відповідності правотворчої діяльності та змісту прийнятих ними правових актів – джерел права невід'ємним правам і свободам людини та громадянина та їх правового характеру загалом.

Окрім того, таким чином встановлюється взаємозв'язок і взаємопов'язаність держави та права: органи державної влади є суб'єктами правотворчості та правозастосування, водночас саме в джерелах права встановлюється їх правовий статус.

При цьому встановлення та реалізація принципу верховенства права вимагає також певного забезпечення, а саме: розробки, прийняття та опублікування (доведення до відома всіх) нормативно-правових актів (законів та підзаконних актів), визначення їх юридичної сили та ієрархії; законом мають визначатися права і свободи громадян, а також повноваження органів державної влади; закріплення неможливості зворотної дії закону; нормативно-правові акти мають бути якісними; законодавство має бути стабільним та динамічним, таким, що відповідає об'єктивним суспільним відносинам.

Зазначені теоретичні концепти також знайшли відображення в Конституції України. Зокрема, відповідно до Статті 6 Основного Закону: органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України; Статті 57 – Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними; Статті 58 – Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи та ін.

Окрім цього, слід зазначити про відповідні положення, закріплені у Законі України «Про правотворчу діяльність», де чітко проведено поділ між правовими актами, що містять і не містять норми права, та, відповідно не є джерелами права у формально-юридичному розумінні. Зокрема, відповідно до статті 9 визначено перелік та юридичну силу нормативно-правових актів, а згідно з статтею 1 – перелік правових актів, що не містять норм права.

Висновки. Верховенство права як засадничий принцип функціонування демократичного суспільства визначає сутність та зміст не лише законодавства, але й всіх джерел права у формально-юридичному розумінні та правопорядку загалом. Закріплення на рівні Основного Закону даного принципу означає: визнання та закріплення у змісті джерел права природних, невід'ємних та невідчужуваних прав і свобод людини; визначення повноважень суб'єктів публічної влади, в тому числі суб'єктів правотворчості; системи стримувань та противаг як квінтенсенції принципу розподілу влади шляхом закріплення обсягу відповідних державно-владних

повноважень, в тому числі їх правотворчої компетенції; закріплення ієрархії джерел права та провідної ролі (найвищої юридичної сили) Конституції; відповідність сутності та змісту всіх джерел права нормам та принципам, що закладені в Конституції; визначення сутності та основних напрямів правової політики держави, її відповідність міжнародним зобов'язанням, в тому числі гармонізацію джерел національного права з правом ЄС; дотримання міжнародних стандартів

правотворчості та правореалізації; і насамкінець є гарантією правової визначеності, транспарентності, стабільності системи джерел права, здатності розвиватися та передбачуваності правового регулювання. Особливого значення цей зв'язок набуває у ході адаптації законодавства України до права ЄС, коли правова система України активно трансформується та зазнає значних корегуючих впливів *acquis communautaire* Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 1.17 статті 1, статті 8 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005
2. Мірило правовладдя. Ухвалено Венеційською Комісією на 106-му пленарному засіданні (Венеція, 11–12 березня 2016 року). Дослідження № 711/2013. С. 8.
3. Report. The rule of law : concept, guiding principle and framework / by Mr Frithjof EHM. Unidem Campus Trieste seminar “Administrative discretion and the rule of law” Trieste, Italy 12–15 April 2010. P. 3.
4. European Commission for Democracy through law (Venice commission) Rule of law checklist / Council of Europe, видання англійською, Травень 2016. P. 117.
5. World justice project, Rule of law index (2016). Zed, Yinhai. “A Novel SVPWM Modulation Scheme”, in Applied Power Electronics Conference and Exposition, 2009. APEC 2009. Twenty-Fourth Annual IEEE, 2009, pp. 128–131.
6. Richard H. Fallon, The Rule of Law as a Concept in International Discourse, 97 COLUM. L. REV. 1, 7–8 (1997).
7. Конституція України. 28 червня 2025 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
8. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 1.17 статті 1, статті 8 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005.
9. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка». 2008. 336 с.
10. The European Court of Human Rights. GRAND CHAMBER CASE OF YÜKSEL YALÇINKAYA v. TÜRKİYE (Application no. 15669/20) Yüksel Yalçinkaya v. Turkey (2023) Strasbourg, 26 September 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22itemid%22:%5B%22001-227636%22%5D%7D>; The European Court of Human Rights. Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland [GC] - 53600/20. Strasbourg, 26 September 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/#%7B%22itemid%22:%5B%22002-14304%22%5D%7D>
11. Richard H. Fallon, Jr. “The Rule of Law” as a Concept in Constitutional Discourse, 97 Col. Rev. 1, 8–9. 1997.

Дата першого надходження статті до видання: 13.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025